

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' כי תבא, תשפ"ג

For sponsorship and dedication opportunities, visit yukolleLA.com/donate

1. הקללות שבמשנה תורה – משה מפי עצמו אמרן

רש"י, פרשת כי תבא (כח: כג) – והיו שמין אשר על ראשך נחשת - קללות הללו משה מפי עצמו אמרן ושצהר סני מפי הקדוש ברוך הוא אמרן כמשמען ושם נאמר (ויקרא כו, יד) ואם לא תשמעו לי, ואם תלכו עמי קרי (ויקרא כו, כא) וכן הוא אומר (פסוק טו) זקול ה' אלהיך (פסוק כא) ידבק ה' בך, יככה ה' (פסוק כג) הקיל משה בקללותיו לאמרן בלשון יחיד...

גור אריה (שם, אות ז')

משה מפי עצמו אמרם וכו'. פירוש, כי אחר שהיה אומר מפי עצמו, לא היה הקללה בכח כל כך. אבל כשהוא יתברך היה אומר, מפני שהוא יתברך קללותיו יותר וברכותיו יותר, לכך הברכות והקללות יותר. ואין הפירוש 'משה מפי עצמו' בלא הקדוש ברוך הוא, שאף דבר אחד לא אמר משה מפי עצמו, אלא כי משה רבינו עליו השלום היה אומר, והקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. או היה אומר לו הקדוש ברוך הוא 'אמור אתה כך וכך'... אבל הקללות שבבחינותיה היה אומר הקדוש ברוך הוא בעצמו, ומברך בעצמו אך משה היה מדבר לישראל הדברים שדבר הקדוש ברוך הוא:

ספר תפארת ישראל פרק מג

ולפיכך כל דבור שנאמר בתורה, אף שמשה היה מדבר אותו, מכל מקום היה כאילו השם יתברך מדבר. כי כל התורה, שכך גזר וכך צוה השם יתברך, והיה השם יתברך נותן הדבור בפיו. וכמו שכתבו בעשרה דברות (שמות יט, יט) "משה ידבר והאלהים יענו בקול"... אבל משנה תורה היה מדבר משה מעצמו, כמו השליח כאשר צוה לו המשלח. וזה פירוש מה שאמרו חכמים (מגילה לא ב) 'קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרם'. כלומר, שלא היה השם יתברך נותן הדבור בפיו... וזהו עיקר גדול. ובזה יתורץ כל החלופים והשנויים שהם בדברות אחרונות.

ובזה אני מתרץ מה שלא תמצא בקללות משנה תורה דברי נחמה בסוף, כי כן יסורין של הקדוש ברוך הוא להטיב באחריתם, כי אין דבר רע יוצא מאתו, כל שכן עם ישראל אין הקדוש ברוך הוא מביא רע אליהם בעצם, כי אם לנקותם מן החטא להטיב להם באחריתם. ולפיכך מזכיר בקללות של הקדוש ברוך הוא נחמה...

נתיבות עולם נתיב התשובה פרק א

ואמר שאלו לחכמה חוטא מה ענשו והשיבה חטאים תרדף רעה, וזה כי החטא הוא חסרון בעולם ואין ראוי שיהיה נמצא חסרון בעולם ולכך תרדף אותם הרעה להאבידו מן העולם, ומ"מ אין החכמה אומרת הנפש החוטאת תמות כי נמצא בעולם הרע ג"כ, אבל הנבואה שהיא מן הש"י ואין דבר רע יורד מלמעלה לכך הנבואה אומרת הנפש החוטאת תמות שלא יהיה נמצא החוטא שהוא רע כמו שלא נמצא רע למעלה...

ועוד, שאין ספק כי הנחמה תהיה מתוך הצרה, כמו שהיה במצרים מתוך הצרה בא להם הגאולה... והן הקללות שבפרשת בחקותי שהם יותר צרה, ומתוך אותו צרה תבא הרוחה...

ואם תאמר, כל שכן יקשה, כיון דמכות שבמשנה תורה אין כל כך, אם כן למה הם הרבה יותר, שהרי במשנה התורה הם צ"ח, ובהר סיני הם מ"ט (רש"י להלן כט, יב)... ואין זה קשיא, דהא בהא תליא, דכאשר המכה גדולה בעצמה מאוד - שקולה נגד כמה וכמה מכות, והרי היה מעט הכמות ורב האיכות...

ספר נצח ישראל פרק יד

ובזה כל המכות עולים למספר מ"ט הכתובים בפרשת "אם בחוקותי". אמנם במשנה תורה (דברים כח, טו - סח) הם צ"ח, והוא כפל מ"ט. וזה לא שמקולל החוטא מן השם יתברך אשר הוא חוטא אליו, רק

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' כי תבא, תשפ"ג

For sponsorship and dedication opportunities, visit yukolleLA.com/donate

כי הבריות מקללין אותן, עד שהוא מקולל מעליונים ותחתונים. ולפיכך הקללות שנאמרו במשנה תורה, משה מפי עצמו אמרן, ומפני שאמרן משה מפי עצמו, לכך הוסיף לקלל מ"ט, עד שהוא מקולל מלמעלה ומלמטה, לכך הם צ"ח.

2. פרשת כי תבא (כו: כז)

אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקְיָם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר פֶּל הָעַם אָמֵן:

רמב"ן דברים פרק כז פסוק כו

אשר לא יקים את דברי התורה הזאת - כאן כלל את כל התורה כולה, וקבלוה עליהם באלה ובשבעה, לשון רש"י. ולפי דעתי, כי הקבלה הזאת, שיודה במצות בלבו ויהיו בעיניו אמת ויאמין שהעושה אותן יהיה לו שכר וטובה והעובר עליהן יענש, ואם יכפור באחת מהן או תהיה בעיניו בטלה לעולם הנה הוא ארוּר. אבל אם עבר על אחת מהן, כגון שאכל החזיר והשקץ לתאותו או שלא עשה סוכה ולולב לעצלה, איננו בחרם הזה, כי לא אמר הכתוב אשר לא יעשה את דברי התורה הזאת, אלא אמר אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות, כטעם קיימו וקבלו היהודים (אסתר ט כז). והנה הוא חרם המורדים והכופרים:

ספר תפארת ישראל פרק נא

ובירושלמי (סוטה פ"ז ה"ד) דרש על מקרא ד"לא יקים את דברי התורה" (דברים כז, כו), וכי יש תורה נופלת, רבי שמעון בן אליקים אומר, זה החזן. רבי שמעון בן חלפתא אומר, זה בית דין שלמטה. אמר רבי אסי בשם רבי תנחומא בר חייא, למד ולימד ושמר ועשה, והיה סיפק בידו להחזיק, ולא החזיק, הרי זה בכלל "ארוּר", עד כאן. ויראה פירושו, כי הם ידרשו כי פירוש "יקים", שצריך החזן להקים הספר תורה, ולא יאחז אותה למעלה, רק יאחז אותה למטה ויקים אותה למעלה. וזהו הקמתה ממש גם כן, כי כאשר נוהג בה כבוד, דבר זה קיום התורה. ואם יאחז אותה שלא בכבוד, דבר זה הוא נפילה, שגורם שתפול התורה. לכך כתיב "אשר לא יקים", כלומר שהאדם חייב לעשות שהתורה לא תפול, וזה כאשר יתן כבוד לתורה, אז הכל עושים את התורה במעשה. ואם חס ושלום מבזין את התורה, כמו החזן שאוחז בו למעלה, ואינו דרך כבוד, דבר זה גורם לה נפילה, שלא יקיימו התורה, שיאמרו מה היא התורה חשובה. וזה שאמר 'זה החזן'. ולדעת רבי אסי, שצריך להחזיק התורה ביד אחרים שיעשו את התורה, ואם אינו עושה, הרי הוא בכלל "ארוּר", שלא החזיק בתורה.

פחד יצחק (שבועות, מאמר ח')

פרק ד'

... דיעוין לשונו הזה של הרמב"ם שכתב... ישנן שתי מצוות: אחת של לימוד, ואחת של כבוד חכמי התורה... כבוד התורה סתם הרי זו מצוה בפני עצמה...

פרק ה'

בעלי דעת בעבודת השם מיחדים הם את עבודתם, דוקא במקצועות כאלו אשר הדור פרוץ בהם ביותר. ובזמננו, כל כמה שסובלים אנו מהתמעטות התורה, הרי אנו סובלים פי כמה מהתמעטותו של כבוד התורה. כחם של הקוות והלפידים של הר סיני תש הרבה יותר מאשר כחן של הדברות עצמן. יש, איפוא, בזמננו חובה מיוחדת של התחזקות בריבוי כבוד התורה. והכוונה בזה איננה לנתינת כבוד לתורה בפועל ממש. הכוונה העיקרית בכאן היא העסק בהלכות דעות וחובות הלבבות בהשגה פנימית של כבוד התורה. הבפועל ממש של כבוד התורה יבא מזה כתוצאה מוכרחת. עלינו לדעת, כי אבותינו ורבותינו זכו להשיג בתורה מה שהשיגו, רק מתוך הכרתם הפנימית בנוראות חשיבותו של קוצו של יוד מן התורה. וגם בשבילנו, זה הוא האופן היחידי להגיע למעין של השגות בתורה. בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים, כן תחננו ותלמדנו.